

Skjøtselplan for Skardalen 01, slåttemark

Kåfjord kommune, Troms fylke

Gunn-Anne Sommersel

Skjøtselplan for Skardalen 01, slåttemark

Kåfjord kommune, Troms fylke

Ecofact rapport: 235

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel. G.-A. 2012. Skjøtselplan for Skardalen 01, slåttemark. Kåfjord kommune, Troms fylke. Ecofact rapport 235, 16 s.
Nøkkelord:	Utvalgt kulturlandskap, sjøsamisk, engbakkesøte, marinøkkel, naturbeitemark, slått, skjøtsel
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-233-2
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Troms
Prosjektleder hos Ecofact:	Gunn-Anne Sommersel
Samarbeidspartnere:	
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Skardalen 01 Foto: Gunn-Anne Sommersel

www.ecofact.no

INNHOLD

1	GENERELL DEL	1
1.1	SLÅTTEMARKSUTFORMINGER I NORD NORGE	1
1.2	GENERELLE RÅD VED SKJØTSEL OG RESTAURERING AV VERDIFULLE SLÅTTEMARKER	2
1.2.1	<i>Skjøtsel</i>	2
1.2.2	<i>Restaurering</i>	2
2	SPESIELL DEL	5
2.1	SØKBARE EGENSKAPER (FOR NATURBASE)	5
2.2	OMRÅDEBESKRIVELSE (FOR NATURBASE OG SOM GRUNNLAG FOR SKJØTSELSPLANEN)	5
2.2.1	<i>Innledning</i>	5
2.2.2	<i>Beliggenhet og naturgrunnlag</i>	5
2.2.3	<i>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper</i>	6
2.2.4	<i>Artsmangfold</i>	6
2.2.5	<i>Bruk, tilstand og påvirkning</i>	7
2.2.6	<i>Fremmede arter</i>	7
2.2.7	<i>Kulturminner</i>	7
2.2.8	<i>Skjøtsel og hensyn</i>	7
2.2.9	<i>Del av helhetlig landskap</i>	7
2.2.10	<i>Verdibegrunnelse</i>	7
2.3	SKJØTSELSPLAN	8
2.3.1	<i>Mål</i>	8
2.3.2	<i>Aktuelle tiltak dersom man velger å behandle området som slåttemark</i>	9
2.3.3	<i>Aktuelle tiltak dersom man velger å behandle området som beitemark</i>	9
2.3.4	<i>Utstyrsbehov</i>	9
2.3.5	<i>Oppfølging</i>	10
3	KILDER	11
4	ORTOFOTO/KART	12
5	ARTSLISTE	15

1 GENERELL DEL

(Hentet fra mal for skjøtselplaner utformet av DN)

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad alt for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige ”levende genbanker”. I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

1.1 Slåttemarksutforminger i Nord Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Nord-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Nordland finnes fine dunhavreenger med forekomst av bl.a. rødflangre, brudespore, vill-lin, harerug, fjellfrøstjerne og jåblom på skjellsand. Slik eng er tidligere registrert

bl.a. på Kjerringøy, Bodø kommune. Ved Kvarv i Sørfold fantes en annen utforming av dunhavreeng med arter som gulmaure, gjeldkarve og småengkall (Norderhaug 1988). Boreal slåtteeng (G7) finnes også i Nord-Norge, men her mangler sørlige arter (Fremstad & Moen 2001). Artsrike kalkenger finnes bl.a. på Skogsholmen i Vega kommune. Skogstorkenebb-ballblomeng (G13) er karakteristiske for Nord-Norge og tidligere registrert bl.a. ved Jarfjorden i Finnmark med forekomst av bl.a. flere marikåpearter, sølvbunke, fjelltimotei, hvitbladtistel, gulaks, ryllik, småengkall og harerug (Norderhaug 1988). Enger med et spesielt artsinventar er Finnmarksfrøstjerneeng og silkenellikeng (G9) som er registrert i Talvik og Anarjohka i Alta respektive Porsanger, Lebesby, Tana og Sør-Varanger (Alm et al. 1994, Fremstad & Moen 2001). Eksempler i god hevd finnes sannsynligvis ikke lenger, men svakt gjengrodde enger med mye finnmarksfrøstjerne og/eller russkjeks er registrert. Ved Makkenes i Vadsø finnes fine slåttemarklokaliteter som nå beites. Artsrike rester av tidligere slåttemark i tilknytning til sanddynesystemer (dyneeng W2a,b) finnes fortsatt i Nord-Norge bl.a. i Finnmark. De har imidlertid ikke vært i bruk på lang tid (Vibekke Vange pers. medd.).

1.2 Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker

1.2.1 Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsformen, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent!

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/eventuelt hesjes før det fjernes. Bakketørkinga viktig for at frøene til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut ”godbitene” slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

1.2.2 Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig å ikke sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i etttertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltakene er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteeenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstrær må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egna steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær og brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet nedenfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre somre må de døde trærne fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødurt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljå eller krattrydder. Eventuelle felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregnen med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DN's hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

2 SPESIELL DEL

2.1 Søkbare egenskaper (for naturbase)

Navn på lokaliteten Skardalen 01		Kommune Kåfjord	Områdenr. 194010050
ID i Naturbase Deler av BN00069981	Registrert i felt av: Gunn-Anne Sommersel		Dato: 26./27.07.2012
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) 1992 – Jenny Mikalsen Nordberg 2011 – Gunn-Anne Sommersel (Ecofact AS) og Iulie Aslaksen			Skjøtelsavtale: Inngått år: Utløper år:
Hovednaturtype (% andel): D01 – Slåttemark (100%) Tilleggsnaturtyper:		Utforminger (% andel): D0108 – Frisk/tørr, middels baserik eng nordpå (100%)	
Verdi (A, B, C): A (svært viktig)	Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Ingen			
Stedkvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (nå):	
< 20 m	X God	Slått	Torvtekt
20 – 50 m	Svak	Beite	X Brenning
50-100 m	Ingen	X Pløying	Park/hagestell
> 100 m	Gjengrodd	Gjødsling	
	Dårlig	Lauving	
		Vegetasjonstyper: G8 – Frisk/tørr, middels baserik eng nordpå	

2.2 Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtelsplanen)

2.2.1 Innledning

Kartleggingen er gjort i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsplan for lokaliteten. Området er tidligere kartlagt av Jenny Mikalsen Nordberg i 1992, i forbindelse med den nasjonale registreringen av kulturlandskap gjort i første halvdel av 1990-tallet. I tillegg gjorde Gunn-Anne Sommersel og Iulie Aslaksen en befaring i forbindelse med kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Skardalen i 2011. Beskrivelsen fra årets kartlegging vil erstatte de tidligere beskrivelsene.

2.2.2 Beliggenhet og naturgrunnlag

Skårfvåggi/Skardalen er ei lita sjøsamisk bygd mellom Manndalen og Kåfjordbotn i Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune. Det er Troms fylkes utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Her har vært drevet både jordbruk, fiske og reindrift. Siden området er nokså bratt, har driftsformen vært mer eller mindre tradisjonell helt opp til i dag. Eiendommene er lange og smale, og går fra fjæra og opp mot fjellet. Nedenfor veien fins naust og sjøboder, på oversida ligger bolighus og fjøs på rekke. Lenger opp i lia, i området mellom innmark og utmark står sommerfjøsene og høysjåer.

Den avgrensede lokaliteten ligger i en relativt bratt, østvendt bakke, og deles i to av traktorveien som leder fra bebyggelsen og opp til utmarka. Området avgrenses tydelig i bunnen av bakken mot øst, i sør av skog, og traktorveien på oversida i vest. I nord er avgrensning satt ved et område hvor bakken blir brattere, noe som gjør skjøtsel

vanskeligere. Dette sammen med mer skogpreg akkurat her, har blitt valgt som avgrensingsgrunnlag.

Hovedbergarten i området er glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt. Det innebærer at berggrunnen er relativt næringsrik. Imidlertid er det flere andre forhold som også er med å avgjøre hvor lett tilgjengelig næringen er for plantene. Løsmassene i denne lokaliteten er breelvavsetninger. Dette er materiale som er transportert og avsatt av breelver. Generelt for elveavsetninger er at plantenæring ofte er vasket ut av sedimentene. Overflateformen for breelvavsetninger er gjerne terrasser slik vi finner her. Terasseformen skaper i dette tilfellet relativt gode solforhold i bakken.

2.2.3 *Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper*

Naturtypen er noe vanskelig å definere. Siden lokaliteten ligger i nærhet til husene, er det nærliggende å anta at området vært slått tidligere, og dermed kan klassifiseres som gammel slåttemark (D01). Imidlertid viser et eldre foto (figur 2) en viss grad av jordflyt i lokaliteten, som nok vanskeliggjør slått i og med at bakken blir ujevn. På samme bilde ser man også noe som antakelig er flekkvis tuedannelse av sølvbunke, og det tyder på at det gikk dyr på beite, sannsynligvis sau. I det minste i perioder har området nok derfor vært brukt som beitemark (D04). Grunneierne mener også at lokaliteten alltid har vært beitemark, og kjenner ikke til at området har vært slått. Generelt regner man med at i perioder hvor folk har mange dyr over vinteren, trengs større slåttearealer, og man slår det meste som er mulig å slå i nærheten av bolighusene. Når det etter hvert har blitt færre dyr, reduseres behovet. Da vil dette området nok være et av de første som blir gjort om til beitemark. Om man klassifiserer naturtypen til slåttemark eller beitemark, så er utformingen i begge tilfeller frisk/tørr, middels baserik eng nordpå (D0108/D0408), en noe truet vegetasjonstype (VU).

2.2.4 *Artsmangfold*

Området er relativt artsrikt, med et preg av svakt basekrevende arter. Dominerende art ser i første omgang ut til å være fjellmarikåpe (*Alchemilla alpina*) sammen med ryllik (*Achillea millefolium*), engkvein (*Agrostis capillaris*), kattefot (*Antennaria dioica*), sauesvingel (*Festuca ovina*), og rødsvingel (*Festuca rubra*). I tillegg er det godt med fjellgulaks (*Anthoxanthum nipponicum*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*) og følblom (*Leontodon autumnalis*). Inn i mellom fant vi også lappmjelt (*Astragalus alpinus* ssp. *arcticus*), vanlig marinøkkel (*Botrychium lunaria*), karve (*Carum carvi*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), fjellbakkestjerne (*Erigeron borealis*), snøsøte (*Gentiana nivalis*), engbakkesøte (*Gentianella campestris* ssp. *campestris*) (NT), fjellrapp (*Poa alpina*), seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinanthus minor*) og fuglevikke (*Viccia cracca*). Flere av disse artene krever at den resterende vegetasjonen holdes nede av slått eller eventuelt beite for at de skal fortsette å trives. Det er også en del gjengroingsarter på lokaliteten. Dette er hovedsakelig bjørk (*Betula pubescens*), hengeving (*Phegopteris connectilis*), blåbær (*Vaccinium myrtillus*), blokkebær (*V. uliginosum*) og tyttebær (*V. vitis-idaea*).

2.2.5 *Bruk, tilstand og påvirkning*

Lokaliteten har sannsynligvis vært slått for lenge siden, men har etter hvert i større grad blitt brukt som beitemark. I dag er det sporadisk besøk av sau som går fritt i området. Det hender også at rein kommer ned til husene på våren. Området har ikke vært gjødslet.

Lokaliteten har hatt nokså omfattende oppslag av bjørk (*Betula pubescens*), som ble delvis fjernet i 2010. Det ligger noen få hauger med kvist igjen, noe som trolig vil gi en gjødslingseffekt. Gjødsling endrer artsinventaret over tid, og er en trussel for kulturmarken. Langs traktorveien er det noen få ugrasarter som gjetertaske (*Capsella bursa-pastoris*) og tunbalderbrå (*Lepidotheca suaveoles*), disse er nok ikke en trussel i seg selv, men man skal være oppmerksom på spredning av ugras i området.

2.2.6 *Fremmede arter*

Det ble ikke funnet fremmede arter

2.2.7 *Kulturminner*

Det er ikke registrert kulturminner innenfor det avgrensede området.

2.2.8 *Skjøtsel og hensyn*

Skal lokaliteten beholde sin status som slåttemark eller beitemark, bør området snarest settes i hevd, og man må avgjøre om skal slås eller om området skal beites. I siste tilfelle bør beitetrykket økes en god del. Det som gjenstår av busker bør fjernes, og det er viktig å frakte kvister ut av området for å unngå gjødslingseffekt. Gjødsling øker gjengroingstakten, og endrer artsinventaret.

2.2.9 *Del av helhetlig landskap*

Lokaliteten er en del av et helhetlig sjøsamisk kulturlandskap, som stedvis er i drift, med semitradisjonelle metoder.

2.2.10 *Verdibegrunnelse*

Slåttemarka/naturbeitemarka er en del av et helhetlig landskap. Den har beholdt flere av sine opprinnelige kvaliteter selv om den ikke drives lenger. Jordsmonnet er svakt kalkrikt, og har potensiale for høyere artsrikdom enn i dag. Det ble funnet en rødlisteart, engbakkesøte (NT). Vegetasjonstypen er en noe truet vegetasjonstype (VU). Verdien settes dermed til A (svært viktig), både om man klassifiserer som slåttemark eller naturbeitemark.

2.3 Skjøtelsplan

DATO skjøtelsplan: 31.12.2012	UTFORMET AV: Gunn-Anne Sommersel		FIRMA: Ecofact	
UTM 34W 485406, 7712049	Gnr/bnr. 28/1, 28/2 og 28/8	AREAL (nåværende): 3,3 daa	AREAL etter evt.restaurering:	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer. Navn: Per Larsen (representant for Skardalen bygde- og kulturlag), 26. – 27. 07.12.			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med mer) Befaring av området sammen Intervju/samtale.	

2.3.1 Mål

Hovedmål for lokaliteten: Hovedmål for skjøtsel av det avgrensede området er å få området tilbake til en tilstand av slåttemark eller beitemark i god hevd.

Konkrete delmål: Det er ønskelig å fjerne innslaget av gjengroingsarter som bærlyng og bjørk. Slått eller noe mer intensivt beite bør gjenopptas. Alle avkuttete greiner samt høy/visne plantedeler bør fjernes ut av området etter hver nedskjæring.

- Bunnsjikt bør være uten visne plantedeler som dekker bunnen (innen 2 år)
- Det bør være en større andel urter i forhold til gras enn nå (innen 5 år)
- Økt mengde av engbakkeseøte og vanlig marinøkkel (innen 5 år)
- Reduksjon av bjørk, bærlyng, hengeving og sølvbunke (innen 5 år)

Tilstandsmål arter: Antall arter skal økes. Mengden av engbakkeseøte og vanlig marinøkkel skal økes fra sporadiske funn til mer jevn forekomst.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Gjengroing av skogsarter som bjørk, hengeving og bærlyng skal hindres med rydding og slått av disse uavhengig av om det skal slås eller beites. Beitedyrene spiser lite av de nevnte artene, om det ikke brukes villsau som tar noe bjørkeoppslag. Reduksjon av mengden sølvbunke skjer helst gjennom slått. Dersom området beites må man regne med mer sølvbunke.

2.3.2 Aktuelle tiltak dersom man velger å behandle området som slåttemark

Generelle tiltak:	Prioritering (år)	Ant daa og kostnad/daa	Kontroll: (Dato)
<u>Engangstiltak:</u> Området gjerdes inn, eller på andre måter sørge for å hindre beite på lokaliteten.	2013		
Rydding av bjørkeoppslag, og fjerning av kvister (også gamle kvister som ligger der fra tidligere). Kuttet så nært bakken som mulig for å ikke hindre slått.. Gjøres best på sommeren.	2013	ca 1 daa	
Fjerne visne plantedeler i bunnsjiktet der det har hopet seg opp. Tungt maskineri må ikke brukes.	2013	ca 3,3 daa	
Fjerne store tuer av sølvbunke ved hjelp av spade eller den kan skjæres ned. Unngå beitepusser som hakker opp graset, og gir gjødslingseffekt.	2013	ca 0,3 daa	
<u>Årlige tiltak:</u> Årlig slått av hele arealet etter midten av juli. Bakketørrking av høyet, samt sammenraking og fjerning etter at det er tørt.	Fra 2014	ca 3,3 daa	
Det må ikke brukes tungt maskineri. Siden lokaliteten ligger i bratt lende er sannsynligvis ljà det beste redskapet. Unngå å gjødsle området Unngå beite			
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:			
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:			

2.3.3 Aktuelle tiltak dersom man velger å behandle området som beitemark

Generelle tiltak:	Prioritering (år)	Ant daa og kostnad/daa	Kontroll: (Dato)
<u>Engangstiltak:</u> Området gjerdes inn, eller på andre måter sørger for å holde sauer, gjerne villsau, på beite i lokaliteten.	2013	3,3 daa	
Rydding av bjørkeoppslag, og fjerning av kvister (også gamle kvister som ligger der fra tidligere). Gjøres best på sommeren.	2013	3,3 daa	
Fjerne store tuer av sølvbunke ved hjelp av spade eller den kan skjæres ned. Hester kan også være til hjelp for å redusere mengden sølvbunke.	2013	ca 0,3 daa	
<u>Årlige tiltak:</u> La beitetrykket være intensivt nok til at området holdes åpent	2013		
Unngå å gjødsle området			
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:			
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:			

2.3.4 Utstyrbehov

Ved bygging av gjerde: Gjerdestolper og netting

Ljà og river ved slått. Lokaliteten er sannsynligvis for bratt til at man kan bruke maskinelt utstyr i særlig grad.

Spade til fjerning av sølvbunketuer og ryddesag til fjerning av bjørk.

2.3.5 Oppfølging

Det kreves umiddelbar oppfølging for å avklare om det er realistisk å få i gang slått på lokaliteten, eller om området heller skal brukes som beitemark.

Skjøtelsplanen bør evalueres innen 5 år. Under oppfølging er det viktig å se på mengden bjørkeoppslag, mengden sølvbunke samt mengden lyngarter. Marinøkkel og engbakkesøte bør overvåkes som viktige indikatorarter.

Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtelsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsplanen.			

3 KILDER

Direktoratet for naturforvaltning (2007): *Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fremstad, E. (1997). Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 1-279.

Norberg, M.-B. E., inkludert deler av rapport skrevet av Jenny Mikalsen (1995). Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms, 22 utvalgte områder. Registreringer 1992 – 1994. Rapport nr. 59. Fylkesmannen i Troms, Miljøvern avdelingen.

Norderhaug, A., Austad, I. og Hauge, L. (red.) (1999). *Skjøtselboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*. Landbruksforlaget. (Internettutgave: www.dirnat.no).

Sommersel, G.-A. (2012). Skárfvággi/Skardalen i Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune. Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet. Ecofact rapport 158. 23 s.

Sveen, S.B., Sjølie, R. & Brattland, C. (2012). Skárfvággi/Skardalen. Utvalgt kulturlandskap i jordbruket, Troms fylke. Rapport om samiske kulturminner og kulturmiljøer. Sametinget. 42 s.

4 ORTOFOTO/KART

Figur 1. Lokalitet 01 i Skardalen/Skårfvåggi er avmerket med grønt. Innefor avgrensningen ser man tydelig en flekk skog lengst nord i lokaliteten. Sølvbunke finner man mest av i skråninga vest for traktorveien. Den fineste delen av området er lengst sør på østsida av traktorveien, hvor man finner blant annet marinøkler og engbakkessøte (NT). Innskutt bilde viser lokalitetens plassering i bygda, merket med rødt.

Figur 2. Eldre foto fra bygda Skardalen/Skårfvåggi. Lokalitet 01 er omtrent innenfor den røde ringen i bildet. Det er tydelige merker etter jordflyt i det avgrensede området. I tillegg kan det se ut som det er en viss tuedannelse om man sammenlikner med slåttemarkene ovenfor det røde huset lengst til høyere i bildet som er vesentlig slettere. Tuedannelse kan tyde på at området har vært beitet, sannsynligvis av sau (Foto: Ukjent)

Figur 3. Slåttemark/beitemark med utforming middels baserik eng nordpå (D0108/D0408) i lokalitet 01 i Skardalen/Skårfvåggi, Kåfjord kommune. Denne bakken på bildet er den mest velutviklede delen av lokaliteten. Innskutt bilde viser vanlig marinøkkel (*Botrychium lunaria*). (Foto: Gunn-Anne Sommersel).

Figur 4. Slåttemark/beitemark med utforming middels baserik eng nordpå (D0108/D0408) i lokalitet 01 i Skardalen/Skårfvåggi, Kåfjord kommune. Akkurat denne delen av lokaliteten er nok mer egnet for beitemark enn slåttemark på grunn av store steiner. Imidlertid har delområdet et rotete preg på grunn av sølvbuketuer og mye kvist som er kastet hit etter fjerning av bjørkeoppslag. (Foto: Gunn-Anne Sommersel).

Figur 5. Lokalitet 01 i Skardalen/Skårfvåggi, Kåfjord kommune deles i to av denne traktorveien. (Foto: Gunn-Anne Sommersel).

5 ARTSLISTE

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Achillea millefolium</i>	Ryllik
<i>Agrostis capillaris</i>	Engkvein
<i>Alchemilla alpina</i>	Fjellmarikåpe
<i>Alchemilla</i> sp.	Marikåpe
<i>Antennaria dioica</i>	Kattefot
<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	Fjellgulaks
<i>Astragalus alpinus</i>	Setermjelt
<i>Betula pubescens</i>	Bjørk
<i>Bistorta vivipara</i>	Harerug
<i>Botrychium lunaria</i>	Vanlig marinøkkel
<i>Campanula rotundifolia</i>	Blåklokke
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Gjetertaske
<i>Carum carvi</i>	Karve
<i>Cerastium fontanum</i>	Vanlig arve
<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	Skrubbær
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Sølvbunke
<i>Empetrum nigrum</i> sl.	Krekling
<i>Equisetum arvense</i>	Åkersnelle
<i>Erigeron borealis</i>	Fjellbakkestjerne
<i>Festuca ovina</i>	Sauesvingel
<i>Festuca rubra</i>	Rødsvingel
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Kvassdå
<i>Gentiana nivalis</i>	Snøsøte
<i>Gentianella campestris</i>	Bakkesøte
<i>Juncus trifidus</i>	Rabbesiv
<i>Juniperus communis</i>	Einer
<i>Leontodon autumnalis</i>	Følblem
<i>Lepidotheca suaveolens</i>	Tunbalderbrå
<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>multiflora</i>	Engfrytle
<i>Luzula spicata</i>	Aksfrytle
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	Småmarimjelle
<i>Phegopteris connectilis</i>	Hengeving
<i>Plantago major</i>	Groblad
<i>Poa alpina</i>	Fjellrapp
<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>alpigena</i>	Seterrapp
<i>Polygonum aviculare</i>	Tungras
<i>Pyrola minor</i>	Perlevintergrønn

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Ranunculus acris</i>	Engsoleie
<i>Ranunculus repens</i>	Krypsoleie
<i>Rhinanthus minor s.l.</i>	Småengkall
<i>Rubus idaeus</i>	Bringebær
<i>Rumex acetosa</i>	Engsyre
<i>Rumex acetosella</i>	Småsyre
<i>Sorbus aucuparia</i>	Rogn
<i>Stellaria graminea</i>	Grasstjerneblom
<i>Taraxacum sp.</i>	Løvetann
<i>Trifolium repens</i>	Kvitkløver
<i>Urtica dioica</i>	Stornesle
<i>Vaccinium myrtillus</i>	Blåbær
<i>Vaccinium uliginosum</i>	Blokkebær
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	Tyttebær
<i>Vicia cracca</i>	Fuglevikke
<i>Viola biflora</i>	Fjellfiol
